

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 lipca 2013 r. w sprawie z powództwa K. K. przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Ł. o zapłatę kwoty 50.000 zł Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w punkcie 1. oddalił powództwo, w punkcie 2. zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w Ł. kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w punkcie 3. przejął na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi kwotę 3.003,85 zł z tytułu nieuiszczonych wydatków postępowania, od których powód K. K. został zwolniony, a w punkcie 4. przyznał i nakazał wypłacić radcy prawnemu R. R. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi kwotę 2.952 zł z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu K. K..

W uzasadnieniu powyższego rozstrzygnięcia Sąd I instancji wskazał, że powód przebywa w warunkach izolacji w związku ze stosowanymi wobec niego karami bądź środkami zapobiegawczymi od 1981 roku. Osadzony był w zakładach karnych w P., we W., w Ł., Ł., P. oraz w Ł.. W Areszcie Śledczym w Ł. przebywał od 28 września 2006 r. do 26 maja 2009 r. Został tam przewieziony, jako osoba odbywająca karę pozbawienia wolności, w związku z likwidacją Zakładu Karnego w Ł., gdzie panowały bardzo złe warunki bytowe. W Areszcie Śledczym w Ł. został umieszczony w celi z tymi samymi osobami, z którymi był osadzony w Ł.. Przez cały okres swojego pobytu w Areszcie Śledczym w Ł. był zakwaterowany w celi nr 84 w pawilonie C na oddziale 3. W okresie do 31 grudnia 2008 r. w celi powyższej zakwaterowanych było na przemian co kilka, kilkanaście dni od 4 do 5 osadzonych. W okresie od 1 stycznia do 26 maja 2009 r. w celi tej zakwaterowanych było na przemian co kilka kilkanaście dni od 3 do 4 osadzonych. Powierzchnia celi nr 84 wynosi niespełna 12 m kw.

W Areszcie Śledczym w Ł. w okresie przebywania w nim K. K. występowało zjawisko przeludnienia wywołane między innymi: wzrostem od 2005 r. o ok. 200% przyjęć do Aresztu Śledczego osadzonych popełniających przestępstwa o charakterze chuligańskim, w trybie przyśpieszonym, wprowadzonym nowelizacją przepisów k.k. i k.p.k.; utworzeniem na terenie Aresztu Śledczego w Ł. oddziału zakładu karnego dla recydywistów penitencjarnych po zlikwidowaniu ZK w Ł.; generalnym remontem wszystkich cel w Areszcie Śledczym w Ł. w okresie od 2002 do 2007 r. Przeludnienie wywołane było również specyfiką jednostki i rejonizacją w zakresie osadzania tymczasowo aresztowanych lub skazanych doprowadzanych na czynności procesowe z ich udziałem.

W latach 2006-2009 dyrektor Aresztu Śledczego w Ł. informował Przewodniczącego Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Łodzi, że istnieje konieczność umieszczania osadzonych w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m². Ponadto administracja aresztu podejmowała szereg działań w celu złagodzenia skutków przeludnienia, m.in. adaptowano pomieszczenia niemieszkalne na cele. Nadto, oddział zakładu karnego mieszczący się na terenie aresztu śledczego został zlikwidowany na początku 2009 r., dzięki czemu jednostka pozyskała 100-110 miejsc. Wystąpiono również o zmianę rejonizacji osadzania, a na skutek powyższej zmiany areszt śledczy uzyskał 30-40 miejsc.

Areszt Śledczy jest jednostką zamkniętą, w której dopuszcza się stosowanie w oknach przesłon okiennych, w celu zapobiegania kontaktowania się osadzonych między sobą i ze światem zewnętrznym. W jednostce znajdują się 3 pawilony ustawione względem siebie równolegle, tak że z okien jednego pawilonu widać okna drugiego. Stosowanie przesłon okiennych jest zalecane przez sędziego penitencjarnego. Przesłony są zamontowane w oknach w odległości 30 cm co pozwala na dopływ powietrza do celi. Jednocześnie materiał z jakich zostały wykonane przepuszcza światło. W sprawozdaniu sędziego penitencjarnego z wizytacji cel stwierdzono między innymi, że przesłony zamontowane na oknach cel w pawilonach I, II i III nie powodują gorszego oświetlenia cel. Wieczorem natomiast cele oświetlane są świetłówkami jarzeniowymi, których światło jest wystarczające do czytania i pisanie. W 2008 r. przesłony powyższe były przedmiotem badania przez nadzór budowlany. Nie wniesiono wówczas żadnych uwag zarówno co do zamontowania przesłon, jak i materiałów z których są wykonane. Przesłony okienne były również przedmiotem badania przez biegłego sądowego w sprawie II C 878/08. W sprawie powyższej biegły sądowy K. H. wydał opinię, w

której stwierdził, że przesłony okienne zostały zamontowane w oknach AŚ w Ł. zgodnie z zasadami sztuki budowlanej, posiadają one wymagane atesty i certyfikaty oraz mogą być wykorzystywane do celów do których zostały użyte. Wszystkie cele w Areszcie Śledczym wyposażone są w jednakowy sposób. Znajdują się w nich łózka dla osadzonych. Często są to łózka piętrowe. W zależności od wielkości celi i liczby osadzonych w każdej celi znajduje się stół bądź dwa stoły, szafki dla osadzonych oraz taborety. Cele wyposażone są w gniazda elektryczne, są skanalizowane. Dostarczana jest do nich zimna woda. W areszcie znajdują się pomieszczenia służby zdrowia, zatrudnieni są lekarze, w tym z zakresu stomatologii, ortopedii, psychiatrii, laryngologii, okulistyki, dermatologii, neurologii. Ponadto zatrudniony jest średni personel medyczny – pielęgniarki i pielęgniarze. Na terenie aresztu znajduje się apteka. Wykonywanych jest część badań. Badania, które nie mogą być wykonane w areszcie wykonywane są w placówkach zewnętrznych, w tym przez Szpital przy Zakładzie Karnym nr 2 w Ł.. Kuchnia aresztu przygotowuje posiłki zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, które określa normy w zakresie zawartości tłuszczów, białek, węglowodanów, minimalną ilość warzyw oraz wartość kaloryczną posiłku. Jadłospis przygotowany jest za pomocą programu komputerowego i zatwierdzany jest przez lekarza, zaś walory smakowe i jakość posiłków sprawdzane są każdorazowo przez pielęgniarkę. Oprócz wyżywienia przygotowywanego dla ogółu osadzonych kuchnia aresztu przygotowuje także posiłki dietetyczne na dietę ogólną lekkostrawną, dla chorych na cukrzycę oraz dietę bezglutenową i tłuszczową. Diety przyznaje lekarz. Kilukrotne kontrole sanepidu w tym zakresie nie wykazały żadnych nieprawidłowości. W areszcie działają kantyny, w których osadzeni posiadający środki finansowe mogą kupować artykuły żywnościowe, wyroby tytoniowe, artykuły higieniczne, kosmetyki oraz niektóre artykuły przemysłowe.

Co roku w Areszcie Śledczym przeprowadza jest kontrola przewodów dymowych, spalinowych i wentylacyjnych. W latach 2007-2009 nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości budowy i funkcjonowania powyższych przewodów w celi nr 84. Stwierdzono drożność przewodów wentylacyjnych.

W latach 2002-2007 roku w Areszcie Śledczym przeprowadzony został generalny remont, w wyniku którego wszystkie kąciki sanitarne zostały wydzielone w ramach cel przy zastosowaniu konstrukcji z kształtowników stalowych i płyt (...) o wysokości od 210 do 215 cm. Drzwi do kącika są niepełne, tak aby ich otwarcie nie zasłaniało wizjera umożliwiającego kontrolę celi. W każdej celi mieszkalnej jest szyb wentylacyjny przy kąciku sanitarnym. Osadzeni otrzymują od administracji Aresztu Śledczego środki czystości, co umożliwia im dbanie o czystość w kącikach sanitarnych. Osadzeni raz w tygodniu korzystają z ciepłej kąpieli. Osadzeni mogą korzystać z własnych grzałek oraz telewizorów.

W celi, w której przebywał K. K. w czasie pobytu w Areszcie Śledczym znajdował się jeden stół, pięć taboretów, pięć łóżek. Znajdował się tam również telewizor. Nie było możliwe, aby osadzeni spożywali posiłek siedząc przy stole jednocześnie. Stolik wystarczał na dwie osoby, reszta osadzonych spożywała posiłek na łózkach bądź na taboretach. W celi znajdował się również kącik sanitarny odgradzony od celi płytą meblową. Wygrodenie kącika sanitarnego nie oddzielało go jednak w pełni od reszty celi. Zarówno od góry jak w z doły była przerwa. Brak pełnej zabudowy kącika sanitarnego od góry wynikał z faktu, umieszczenia jedynej w celi kratki wentylacyjnej w kąciku sanitarnym. Jego pełna zabudowa pozbawiałaby celę wentylacji.

W celi nr 84 podczas pobytu K. K. dochodziło czasem do konfliktów polegających na utarczках słownych, nie było jednak konieczności interwencji ze strony funkcjonariuszy służby więziennej. Najwięcej konfliktów wynikało na tle korzystania z kącika sanitarnego. K. K. borykał się bowiem z problemem nadwrażliwości jelita grubego. W związku z powyższym zdarzały się okresy, że miał częste biegunki, które utrzymywały się przez okresy 8-9 dniowe, co przeszkadzało współosadzonym. W związku z powyższym nie skierowali oni jednak do administracji aresztu próśb o przekwaterowanie K. K. do innej celi. Problem nadwrażliwości jelita grubego pojawił się u K. K. już w Ł.. Jego ataki były jednak krótsze.

K. K. przed osadzeniem go w Areszcie Śledczym w Ł. leczył się psychiatrycznie z powodu zaburzeń osobowości. Leczenie odbywało się przez wiele lat zarówno podczas pobytu w innych jednostkach służby więziennej jak też w okresie, gdy przebywał na wolności. Wielokrotnie był konsultowany przez lekarza psychiatrę. Podczas osadzenia w innych jednostkach służby więziennej dokonywał samouszkodzeń, wskazywał, że nie radzi sobie z sobą samym. W

2004 r. po przeprowadzeniu badania wzroku K. K. zalecono mu noszenie okularów leczniczych. Okulary otrzymał w dniu 2 lipca 2004 r.. W 2004 r. został poddany badaniu gastrokopii. Skarżył się również na bóle kręgosłupa.

W czasie pobytu K. K. w Areszcie Śledczym w Ł. w okresie od 28 września 2006 r. do dnia 26 maja 2009 r. zgłosił się on 37 razy na wizyty lekarskie, w tym 23 razy zgłosił się z powodu bólów kręgosłupa szyjnego z okresowym drętwieniem kończyn górnych. Dolegliwości te spowodowane zostały zmianami zwyrodnieniowymi kręgosłupa szyjnego z dyskopatią. Rozpoznanie to potwierdzone zostało w badaniu radiologicznym z dnia 21 czerwca 2006 r. Cechy choroby zwyrodnieniowej kręgosłupa rozpoznane zostały u K. K. już w Ł.. Z tego powodu K. K. w Areszcie Śledczym w Ł. był konsultowany przez neurologa i otrzymywał środki przeciwbólowe. Dolegliwości pod wpływem leczenia zmniejszyły się. Powodem 4 wizyt były biegunki. W wywiadzie lekarskim K. K. podał, że dolegliwości powyższe występowały u niego od 2005 r. W związku z powyższymi dolegliwościami wykonano szereg badań, które nie stwierdziły żadnych nieprawidłowości, a powód otrzymał jedynie leki. W czasie pobytu K. K. w Areszcie Śledczym nie odnotowano w jego książce zdrowia żadnych dolegliwości ze strony układu krążenia, nie stwierdzono nadciśnienia tętniczego. Mierne podwyższenie ciśnienia tętniczego odnotowano jedynie w badaniu z 2011 r. W dniu 2 kwietnia 2009 r. w badaniu biochemicznym krwi stwierdzono u K. K. wzrost stężenia cholesterolu oraz trójglicerydów. Z tego powodu zalecono stosowanie diety oraz większą aktywność ruchową. Leczenie farmakologiczne hiperlipidemii stosuje się dopiero po nieskuteczności leczenia dietetycznego. W maju 2009 r. K. K. został osadzony w ZK w S., gdzie otrzymał 1 parę okularów zakupioną w funduszu pomocy postpenitencjarnej. Okulary lecznicze, które otrzymał w lipcu 2004 r., stłukły się mu w 2008 r., co zgłosił w dniu 14 listopada 2008 r.. W dniu 16 grudnia 2008 r. lekarz okulista zaleciła przeprowadzenie badań i dobór nowych szkieł. Badania okulistyczne zostały wykonane w dniu 11 maja 2009 r. w placówce specjalistycznej przy ul. (...) w Ł., to jest poza aresztem śledczym. Podczas pobytu w areszcie śledczym K. K. kilkakrotnie rezygnował z zalecanych mu badań, czy wizyt lekarskich. W zakładzie Karnym w S. prowadzono również leczenie farmakologiczne z uwzględnieniem zaleceń psychiatry.

Na podstawie opinii biegłego M. Ł. Sąd I instancji stwierdził, że aktualny stan zdrowia powoda jest dobry. Stan jego odżywienia jest prawidłowy, jest wydolny krążeniowo i oddechowo. Po zastosowanym leczeniu stężenie cholesterolu i trójglicerydów we krwi jest prawidłowe.

K. K. w czasie osadzenia nie zgłaszał żadnych skarg na warunki bytowe.

W tym stanie rzeczy Sąd I instancji oddalił powództwo, stwierdzając, że jego podstawę prawną stanowi art. 24 w zw. z art. 445 i 448 k.c. w zw. z art. 417 k.c. Zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala jednak na stwierdzenie, że pozwany swych zachowaniem naruszył dobra osobiste wskazane przez powoda. Powód nie wykazał, aby na skutek osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł. doszło do pogorszenia stanu jego zdrowia. Wprawdzie w celi, w której przebywał powód, występowało przekroczenie ustalonych prawem norm powierzchni 3 m² przypadającej na jednego osadzonego. Jednakże szereg działań podjętych przez pozwanego świadczą o braku po jego stronie złej woli. Sąd I instancji podkreślił też, że przyczyną umieszczenia powoda w Areszcie Śledczym w Ł. była likwidacja zakładu karnego, w którym dotychczas powód przebywał i w którym warunki bytowe były gorsze, od tych które zapewnił pozwany. Przeniesienie powoda do Aresztu Śledczego w Ł. polepszyło zatem warunki osadzenia powoda. Osadzenie powoda w celi wraz z innymi osadzonymi, zgodnie z obowiązującą normą powierzchniową nie zmieniłoby radykalnie warunków osadzenia.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł powód, skarżąc je w zakresie punktów 1 i 2 oraz zarzucając naruszenie:

1. art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów w związku z:

- bezpodstawną odmową uznania za wiarygodne zeznań powoda oraz świadków w zakresie w jakim powód podnosił, że wentylacja w celach funkcjonowała nieprawidłowo, co między innymi skutkowało latem nadmierną temperaturą, uznając jednocześnie, że pozwany przedstawił wystarczające dowody, z których wynika, że w tym zakresie zarzuty powoda są wyrazem jego roszczeniowej postawy co do warunków osadzenia,

- odmowę uznania, że fakt osadzenia w warunkach przeludnienia spowodował u powoda pogorszenie zdrowia, w tym drażliwości jelita grubego, pomimo, iż jak Sąd pisze w uzasadnieniu, biegły potwierdził, że fakt odizolowania powoda od normalnego życia mógł być powodem wielu sytuacji stresowych, które między innymi mogą nasilać zaburzenia czynności motorycznej jelita grubego,

- uznaniem, że skala przeludnienia nigdy nie osiągnęła pułapu, kiedy przeludnienie samo w sobie mogło być uznane za naruszenie godności człowieka, pomimo przyznania przez pozwanego, że powód przebywał w warunkach przeludnienia,

- uznaniem, że osadzenie powoda w celi wraz z innymi osadzonymi, zgodnie ze wskazaną normą powierzchniową nie zmieniliby radykalnie warunków osadzenia w tym sensie, że przy dolegliwościach powoda nie gwarantowałyby wyeliminowania wzajemnych konfliktów osadzonych, czy zachowania większej intymności,

- pominięciem istotnych okoliczności faktycznych przy ustalaniu zakresu krzywdy wyrządzonej przez pozwanego powodowi,

2. art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez ich błędną wykładnię prowadzącą do niewłaściwego zastosowania i oddalenia wniosku dowodowego strony powodowej o dopuszczenie w sprawie dowodu z:

- opinii biegłych lekarzy sądowych tj. lekarza psychiatry, lekarza gastrologa, lekarza okulisty, lekarza kardiologa oraz psychologa, uznając, że opinia biegłego lekarza sądowego M. Ł., specjalisty chorób wewnętrzny i gastroenterologii, może stanowić wystarczającą podstawę do rozstrzygnięcia sprawy, co skutkowało niepełnym ustaleniem stanu faktycznego, poprzez nieustalenie przez Sąd, że pobyt pozwanego w Areszcie Śledczym w warunkach przeludnienia oraz niewystarczające natężenie światła sztucznego w celi, skutkowało u powoda pogorszeniem stanu zdrowia i w konsekwencji odmową zasądzenia na rzecz powoda należnego mu zadośćuczynienia,

- opinii biegłego sądowego od zakresu BHP celem dokonania pomiaru natężeń światła w celi nr 84 Aresztu Śledczego, w związku z uznaniem, że wniosek ten zmierzał jedynie do przedłużenia postępowania w sprawie, pomimo że wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego posiadającego uprawnienia do pomiaru natężeń światła, zgłoszony był już w piśmie pełnomocnika powoda z dnia 18 października 2010 r., a okoliczność, że oświetlenie sztuczne cel w Areszcie Śledczym w badanych celach nie spełniało norm przewidzianych dla pomieszczeń, w których wykonywana jest praca, z uwagi na zbyt niskie natężenie światła sztucznego, została ustalona przez Sąd orzekający i przyjęta do ustaleń stanu faktycznego w uzasadnieniu wyroku na podstawie złożonego do akt sprawy przez powoda dokumentu w postaci opinii biegłego do spraw BHP wydanej w sprawie toczącej się przed Sadem Okręgowym w Łodzi, II C 262/09,

3. art. 98 § 1 i 3 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w sytuacji gdy sytuacja osobista i majątkowa powoda uzasadniała odstąpienie od obciążania powoda kosztami w całości na podstawie art. 102 k.p.c.,

4. art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w Ł. kwoty 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w sytuacji gdy sytuacja osobista i majątkowa powoda uzasadniała odstąpienie od obciążania powoda kosztami w całości.

5. art. 417 w zw. z art. 448 w zw. z art. 23 k.c. i art. 24 k.c. poprzez bezpodstawną odmowę ich zastosowania w związku z nieuzasadnionym uznaniem, że dóbr osobistych powoda (jego prawa do intymności, prywatności, godności a także zdrowia) pozwany nie naruszył poprzez niezapewnienie mu odpowiednich warunków bytowych podczas jego pobytu w Areszcie Śledczym w Ł., pomimo iż jak wynika ustaleń Sądu I instancji zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy pozwalał na ustalenie, że w celi, w której przebywał powód, występowało przekroczenie ustalonych prawem norm powierzchni

6. art. 6 k.c. w zw. z art. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. poprzez uznanie, że powód nie wykazał, aby w rzeczywistości podczas pobytu w Areszcie Śledczym w Ł. doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci godności, intymności, zdrowia i prawa do odbywania kary w warunkach humanitarnych.

W konkluzji do tak sformułowanych zarzutów powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, a nadto, przyznanie zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym z urzędu. Pełnomocnik powoda oświadczył, że koszty te nie zostały przez powoda pokryte ani w całości ani w części.

Dodatkowo powód wniósł o ponowne rozpoznanie postanowienia o oddaleniu wniosku dowodowego strony powodowej o dopuszczenie w sprawie dowodu z:

- opinii biegłego lekarza okulisty na okoliczność stanu zdrowia powoda, rzeczywistego oraz potencjalnego wpływu niewłaściwego oświetlenia w celi, w której umieszczony był powód na stan narządu wzroku powoda,
- opinii biegłego sądowego psychologa na okoliczność wpływu warunków, w jakich osadzony był powód, (w tym w szczególności przeludnienie w celi, niewłaściwe natężenie światła) na jego stan psychiczny,
- opinii biegłego sądowego lekarza kardiologa na okoliczność prawidłowości zapewnionego powodowi leczenia w związku ze zgłaszanymi przez niego dolegliwościami, w tym w szczególności z występującym u powoda podwyższonym poziomem cholesterolu oraz na okoliczność przyczyn występujących u powoda schorzeń, czynników ryzyka, które mogą doprowadzić do wystąpienia u powoda zmian miażdżycowych oraz zaleceń do sposobu leczenia tego typu nieprawidłowości,
- dowodu z opinii biegłego posiadającego uprawnienia do pomiaru natężeń światła na okoliczność niezgodności oświetlenia celi, w której przebywał powód, w tym niedopuszczalnego ograniczenia dostępu do światła, z obowiązującymi normami, oraz przepisami prawa.

Na terminie rozprawy apelacyjnej w dniu 15 kwietnia 2014 r. pełnomocnik powoda podtrzymał swe stanowisko w sprawie, a pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w Ł. wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja jest częściowo zasadna i skutkuje zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Okręgowy podziela dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne, które stanowiły również podstawę do orzekania w postępowaniu apelacyjnym. Efektem kontroli instancyjnej jest zmiana orzeczenia wynikająca jedynie z odmiennej oceny prawnej zdarzeń, które zostały precyzyjnie opisane, a stan faktyczny rzetelnie zrekonstruowany w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia.

Nie ma bowiem racji apelujący zarzucając Sądowi I instancji dokonanie niewłaściwej oceny dowodów i poczynienie błędnych ustaleń faktycznych wskutek przyjęcia, że podnoszone okoliczności dotyczące niewłaściwej wentylacji celi, nieprawidłowego oświetlenia oraz przeludnienia nie skutkowały naruszeniem dóbr osobistych powoda. Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie nie naruszył zasady zawartej w art. 233 § 1 k.p.c., który nakazuje, aby sąd oceniał wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd Rejonowy wydając wyrok wziął pod uwagę zebrane dowody i przeanalizował je, wskazując, jakie okoliczności uznał za udowodnione i na jakich w tej mierze oparł się dowodach. Zdaniem Sądu Okręgowego ze zgromadzonego materiału dowodowego Sąd Rejonowy wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, ocena Sądu pierwszej instancji nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać. Należy podkreślić, iż tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza

poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Należy także zauważyć, że na zlecenie Sądu I instancji w rozpoznawanej sprawie przeprowadzono dowód z opinii biegłego internisty, który po zapoznaniu się z dokumentacją medyczną dotyczącą leczenia powoda w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności oraz po zbadaniu powoda miał się wypowiedzieć co do stanu jego zdrowia, prawidłowości procesu leczenia w zakładach karnych, a także konieczności zasięgnięcia opinii biegłych innych specjalności medycznych. Z opinii tej w sposób jednoznaczny wynika, że stan zdrowia powoda jest dobry, a odczuwane przez niego dolegliwości są skutkiem stresu wynikającego z pobytu w warunkach izolacji. Co więcej, biegły internista wskazał na brak konieczności zasięgnięcia opinii innych specjalności. Zatem dopuszczenie dowodu z opinii biegłych z zakresie kardiologii, psychologii i okulistyki było zbędne, prowadziłyby do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania i zwiększenia jego kosztów. W tym stanie rzeczy w ocenie Sądu odwoławczego Sąd I instancji w sposób prawidłowy nie uwzględnił wniosku powoda o dopuszczenie dowodów z opinii innych biegłych. W apelacji zaś powód nie wykazał innych okoliczności, które mogłyby to stanowisko podważyć.

Formułując zarzut naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. apelujący podniósł, że Sąd I instancji niezasadnie oddalił wniosek strony powodowej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu BHP dotyczący natężenia oświetlenia w celi, w której przebywał powód, w montażu w niej blend ograniczających przepływ światła. Także to stanowisko jest błędne. W pierwszym rzędzie zauważyć wypada, że wnioskowany dowód byłby nieprzydatny dla rozstrzygnięcia sprawy bowiem odnosiłby się do aktualnego stanu faktycznego istniejącego w celi, w której powód był osadzony, a nie do stanu panującego w okresie przebywania w niej powoda. Z tego względu słusznie Sąd I instancji oparł się na dowodzie ze sporządzonej na potrzeby innego postępowania opinii biegłego z zakresu budownictwa na okoliczność prawidłowości zamontowania przesłon w oknach cel oraz wentylacji w celach. Nadto, należy podkreślić, że powód był badany okulistycznie i wskutek tego badania nie stwierdzono u niego uszczerbku na zdrowiu będącego wynikiem niewłaściwego oświetlenia celi. Co więcej, zauważenia także wymaga, że pozwany zapewnił możliwość czerpania prądu z gniazd elektrycznych znajdujących się w celi, a mimo to powód – choć miał taką możliwość – nie wystąpił o lampkę, pozwalającą na poprawę warunków oświetleniowych, skoro uznał, że są one niewystarczające.

Z powyższych względów nie sposób podzielić zgłoszonych przez powoda zarzutów procesowych, a także uwzględnić ponowionych w apelacji wniosków dowodowych.

Niemniej jednak należy przyznać rację apelującemu w zakresie w jakim wskazuje, że samo osadzenie skazanego w celi w warunkach przeludnienia może skutkować naruszeniem dóbr osobistych. Jak powszechnie przyjmuje się w doktrynie i orzecznictwie ocena, czy doszło do naruszenia dobra osobistego powinna być zobiektywizowana, a decydujące znaczenie ma nie tyle subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, lecz przede wszystkim jaką reakcją to naruszenie wywołuje w społeczeństwie przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 1 lutego 2013 r., sygn. akt V ACA 657/12, opubl. LEX nr 1286525 ocena, czy doszło do bezprawnego naruszenia dobra osobistego, nie może być oceną subiektywną dokonaną według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego, który czuje się dotknięty zachowaniem innej osoby, ale powinna uwzględniać elementy obiektywne, a więc należy mieć na uwadze odczucia przeciętnego odbiorcy - osoby rozsądnej i racjonalnie oceniającej, nieobciążonej uprzedzeniami, nieskłonnej do wyrażania ekstremalnych sądów. Sąd Najwyższy w powołanym przez powoda wyroku z dnia 26 września 2012 r., sygn. akt II CSK 51/12, opubl. LEX nr 1232636 wskazał, że już umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenie dóbr osobistych osadzonego. Nie ulega wątpliwości, że sytuacja taka wystąpiła w rozpoznawanej sprawie. W czasie osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł. w okresie od 28 września 2006 r. do 26 maja 2009 r. powód przebywał okresowo w przeludnionej celi, gdzie na jedną osobę przypadało mniej niż 3 m² powierzchni. Okoliczność zaś, że pozwana jednostka penitencjarna podejmowała szereg działań, szczegółowo opisanych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, a mających na celu wyeliminowanie tego stanu, pozostaje bez wpływu na ocenę wskazanej wyżej przesłanki przyznania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych. W tym miejscu należy odwołać się do uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., sygn. akt III CZP 25/11, opubl. OSNC 2012/2/15, w której wyrażono pogląd, że odpowiedzialność

Skarbu Państwa na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną umieszczeniem osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² nie zależy od winy. Zatem, brak zawinienia po stronie pozwanego, czy też brak złej woli w zakresie osadzania skazanych w przeludnionych celach, będące w istocie wynikiem okoliczności obiektywnych, na które pozwany nie miał w istocie wpływu – nie mogą skutkować odmówieniem powodowi ochrony prawnej żądanej wskutek obiektywnego naruszenia jego dóbr osobistych. Konkludując, w ocenie Sądu odwoławczego wyżej wskazane okoliczności faktyczne doprowadziły do naruszenia dobra osobistego powoda w postaci godności osobistej i prawa do intymności w granicach możliwych do osiągnięcia w warunkach osadzenia w jednostce penitencjarnej. Naruszenie to uzasadnia przyznanie na rzecz powoda zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c.

Mając na uwadze powyższe do rozstrzygnięcia pozostała jeszcze kwestia wielkości należnego powodowi zadośćuczynienia. Powyższe przepisy nie precyzują żadnych kryteriów ustalania wysokości zadośćuczynienia za szkodę niematerialną w postaci naruszenia dóbr osobistych i w tym zakresie należy odwołać się do zasad wypracowanych przez judykaturę i doktrynę w kontekście zadośćuczynienia przyznawanego na podstawie art. 445 k.c. Nie ulega wątpliwości, że wysokość zadośćuczynienia ustalana być musi w sposób zobiektywizowany, z uwzględnieniem całokształtu okoliczności sprawy, a w szczególności charakteru naruszonego dobra i zakresu ingerencji w to dobro. Przeprowadzona w ten sposób analiza konkretnego przypadku ma doprowadzić do wyliczenia „odpowiedniej sumy”, to jest takiej kwoty, która odpowiada krzywdzie, ale nie jest wygórowana na tle stosunków majątkowych społeczeństwa. Z drugiej strony wysokość zadośćuczynienia nie może mieć charakteru symbolicznego, lecz odczuwalny ekonomicznie wymiar dla tego, kto doznał krzywdy. Kwota zadośćuczynienia ma charakter kompensacyjny, stanowi jednorazową rekompensatą za całą krzywdę doznaną przez pokrzywdzonego. Skoro przedmiotowe zadośćuczynienie powinno rekompensować krzywdę związaną z osadzeniem powoda okresowo w warunkach przeludnienia, to wysokość zadośćuczynienia powinna odpowiadać skali oczekiwań co do warunków odbywania kary pozbawienia wolności, a także uwzględniać obiektywnie istniejące możliwości w zakresie utrzymania standardów wykonywania tejże kary. Mając na uwadze powyższe w ocenie Sądu odwoławczego zadośćuczynienie w kwocie 5.000 zł odpowiada w sposób całkowity i zupełny zakresowi doznanej przez powoda szkody o charakterze niemajątkowym. Żądana zaś przez apelującego kwota 50.000 zł jest zbyt wygórowana i nie spełnia wskazanych powyżej kryteriów ustalania wysokości rekompensaty z tytułu naruszenia dóbr osobistych.

O odsetkach Sąd odwoławczy orzekł na podstawie art. 481 k.c. i przyznał je od zasądzonego świadczenia na rzecz powoda zgodnie z żądaniem pozwu od dnia 9 lipca 2013 r., tj. dnia wydania wyroku przez Sąd I instancji.

Z tego względu Sąd odwoławczy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punktach 1 i 2 i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 lipca 2013 r. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Zmiana rozstrzygnięcia co do głównego przedmiotu sporu skutkować musi również modyfikacją orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu. Pozwany przegrał spór w znacznej części, co stosownie do art. 100 zd. 1 k.p.c. nakazywałoby obciążyć go w odpowiednim stosunku kosztami postępowania poniesionymi przez stronę przeciwną. Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia powoda kosztami zastępstwa prawnego należnymi stronie pozwanej, uznając że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności pozwalające na odstąpienie od podstawowej zasady rozstrzygania o kosztach procesu – odpowiedzialności za wynik, na rzecz zasady słuszności. Sąd Okręgowy wziął pod uwagę, iż powód odbywa karę pozbawienia wolności, a tym samym jego możliwości zarobkowania są co najmniej znacząco ograniczone. Sąd Okręgowy zważył również na okoliczność, że zgłoszone przez powoda roszczenie o zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych jest wysoce ocenne, a wynik postępowania trudny był do przewidzenia. W tym stanie rzeczy zasądzenie od strony powodowej kosztów postępowania byłoby sprzeczne z zasadami słuszności, o których mowa w art. 102 k.p.c.

W pozostałej części apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Zważywszy, że w toku postępowania drugoinstancyjnego powód korzystał z przyznanej z urzędu pomocy prawnej radcy prawnego R. R. Sąd Okręgowy na podstawie art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (j.t. Dz.U. z 2010 r., nr 10, poz. 65 ze zm.) przyznał i nakazał wypłacić na rzecz ustanowionego z urzędu pełnomocnika ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi kwotę 73,80 zł obejmującą podatek VAT w wysokości 23% - § 2 i § 10 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy rozstrzygnął na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i kierując się tymi samymi względami jak przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego nie obciążył powoda kosztami zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym należnymi stronie pozwanej.